

Hogyan nézne ki az új Nemzeti Színház és a tervezett városi kapu

HOL ÉPÜL FEL AZ ÚJ NEMZETI SZÍNHÁZ

Irtta PÜNKÖSTI ANDOR

Mintha kísértetek térnének vissza sirjalkból, mikor a Nemzeti Színház körül az egyszer már véglegesen eldöntött harc hirtelen a régi erővel kiújul s ismét felmerül az a terv, nem is egy, de ezer formában, hogy a tradíciót megtörje s a Nemzeti Színházat elvigye arról a megszentelt helyről, ahol közel nyolcvan esztendőn keresztül a magyar kultúr-főlény és Egressytől Odry Árpádig, Vörösmarty Mihálytól Herczeg Ferencig, Bajza Józseftől Hevesi Sándorig építette a tradíciókat. De mintha a nagy kísértetjárásnak valami egészen új zenéje lenne, talán aranycsengés, talán bankósusogás, de mindenesetre pénz. Bárczy István, a főváros volt főpolgármestere árulta el nyilatkozatában a régi titkot, hogy már az első pályázatok felmerült az a terv, mely szerint az új Nemzeti Színház a Deák-ter és a Gróf Tisza István-utca vagy a Gróf Tisza István-utca és a Bazilika között épüljön fel, sőt megcsendült az a gondolat is, hogy a Károlyi

zon. A felmerülő tervek közül egész csomó megismételte az 1913-as pályázatok elvetett három tervét. Póka-Pivny Béla dr. a Vigyázó-féle telek igénybevételével a Károlyi király-ut és a Rákóczi-ut sarkán helyezte el egy nagy kisajátítást igénylő Nemzeti Színházat s ugyan akkor vele szemben a régi Nemzeti Színház telkére egy elferdült, torz Kamara-Színház ötletét képzelte el. Csaknem az ő elgondolásának utján jár, de valamivel szerencsésebben, bar szintén rengeteg nehézséggel küzd és meg több pénzét igényel a Pál Hugó terve. Nem kevésbé különös Padányi-Gulyás Jenő ötlete sem, aki az új Nemzeti Színház helyéül a Károlyi-palota gyönyörű kertjét jelöli meg, ahol a színház valóban el is férne, de néhány utca nyitására s több millió pengős kisajátításokra lenne szükség s mellette még nem csak a történelmi nevezetességű épület kerülne csákány alá, de a tereket és kerteket amugy is nélkülöző Budapest egyik legszebb zöld ventilátorát veszítene el. Balázs Gyula a Rókus-kórház helyére tervezi a Nemzeti Színházat s bár a tervben há tározottan sok fantázia mutatkozik, mégis nagyon valószínű, hogy a kórház helyére kerülő épület igen beteg színház lenne. Ötlet buzog tehát éppen elég, ha közülök a legtöbb nem is emelkedik túl az önképzőköri méreteken.

„CUI PRODEST: KI KERES RAJTA”

Különböző formában és módon így merül fel újra és újra a Nemzeti Színház elhelyezésének gondolata, bár az ötlettermelők legnagyobb része a Grassalkovich-féle telket megközelítően jó helyet se talál s ha kellő önkritikával bír, végül a tervét maga is elejti, ahogy például Klebelsberg Kuno gróf kultuszminiszter is elejtette azt a nyilvánosságra soha nem hozott tervét, amely szerint a Nemzeti Színház a Rákóczi-ut, a Múzeum-körut, a Károlyi király-ut és a Kossuth Lajos-utca által képezett tér középpontjába kerüljön, mikor fel ismerte, hogy a terv kivitele milyen óriási anyagi megerőltetést kíván, másrészt, hogy a közlekedés rendezését csaknem megoldhatatlan problémává növeszti, harmadsorban pedig, hogy az így a kissé megtört vonalú helyre kerülő színház nem szolgálná azt a célt, amelyet a kultuszminiszter tulajdonképpen elérni akart, hogy a Kossuth Lajos-utcát artizlikusan zárja le, viszont a Rákóczi-utat a városművészet elvei szerint kezdje el. Klebelsberg Kuno gróf kultuszminiszter azonnal de ferált, mihelyt belátta, hogy tervének megoldása milyen akadályokba ütközik és az általa kívánt célokat milyen kevésbé érheti el, de nem deferáltak, sőt még hangosabban döngöttek az asztalt a többi ötletezők, úgy, hogyha valaki tekintetbe veszi a minden terv megvalósításában kisajátítandó telek igen magas értékét, az esetleges telekspekulációkat és azt a mind inkább álarc nélkül mutatkozó törekvést, hogy ne a Pogány- és Töry-féle terv valósuljon meg, szinte természetesen hat a kormány lapjának ideges felkiáltása: „Cui prodest: ki keres rajta?”

GRASSALKOVICS HERCEG NAGY ADOMÁNYA

Semmi esetre sem mellőzhető el az új Nemzeti Színház felépítésénél a Grassalkovich-féle telek kérdése sem, amelyre vonatkozólag Földváry Gábor alispán Pest vármegye közgyűlésén 1833 június 14-én a fennmaradt jegyzőkönyvek szerint a következő bejelentést tette:

„Jelentette elől álló Alispán Ur, hogy a Ts. megyének múlt évi 4042/1832. sz. alatt kelt kegyes végzése következtében, mellynel fogva elrendeltetett, hogy a megyebeli hazafiak adakozásra szolgáltassanak fel: Grassalkovich Antal ur Ö Hercegségét jussainak igaz-

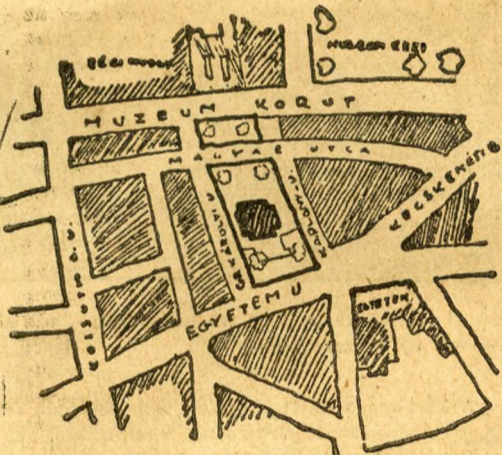
gatója által a magyar Játékszin ügyében fel-szóltította s tisztelt Ö Hercegsége azon igaz hazafiai szívből eredi ajánlást tette légyen, hogy a hatvani kapun kívül levő major fundusának azon részét, mely jadedepozitoriumnak szokott használtatni és mint egy 900 négyszög öleiben áll, a magyar Játékszin számára oda ajándékozza, oly feltétel alatt mindazonáltal, hogy se el ne adassék, sem más célra ne fordíttassék.”

Jogi szempontból ez a kérdés talán még áthidalható lenne, bár kétségtelen, hogy ha „vanak még bírák Magyarországon”, a Grassalkovich-örökösök a telekkel szemben igényeiket teljes sikerrel érvényesíthetik, mihelyest a színház nem ott épül fel. De még ha az örökösökkel a megegyezés sikerülne is, örök hálátlan-ság terhelné az egész nemzetet azzal a nemes öburral szemben, aki a hatvani kapun kívül fekvő telkét a magyar Játékszin számára még akkor ajánlotta fel, mikor a magyar színészet pártolása se divat, se a társadalom által hatáson hangoztatott erkölcsi kötelesség nem volt. Grassalkovich herceg adományával azonos időben Pálffy Fiedl gróf, a magyar kan-cellár, fölényesen utasított vissza minden adománykérést, mert saját bevallása szerint csak a finom művészetet szerette s kizárólag csak a német színházba járt. Grassalkovich herceg telke kiválasztottan alkalmas, hogy rajta az új Nemzeti Színház felépüljön, a kultuszminisz-ter már esztendő előtti ciklében leszögeztette magát a régi hely mellett, minden színházi szakértő szerint a kívánt épület a régi helyen kényelmesen elfér, Pogány Móríc és Töry Emil terve Európaszerte ismertetett költőien szép építési alkotás. Tradíció, művészet, városren-dezés, célszerűségi szempont fog tehát össze, hogy az amatőr ötleteskedések és a feltételez-hető telekspekulációk ellenére az új Nemzeti Színház becsületesen és tisztességesen a régi és kijelölt helyére kerüljön.

MESE, MESE, MESS KENYERET...

Az új Nemzeti Színház kérdésének tehát az első része eldőlt. Megoldódott a helyprobléma, mert a Grassalkovich herceg igazán nemes ál-dozatkészségével szemben elkövetett kegyelet-sértés nélkül a színházat a különben is alkal-mas telekről elvinni nem lehet. De hasonló-képpen megoldódott az épület kérdése is, mi-kor a magyar építőművészet nagy fantasztája, Pogány Móríc a legihletettebb pillanatában megalkotta az új Nemzeti Színházat. Puritán homlokzata és tömegének gyengéd művészi ritmusa a legnagyobb világvárosoknak is dí-sze és dicsősége lehetne. De ahol nem segített a városrendezési szempont, hogy a szép tervet elgáncsolja, a tulbuzgó ambíció vagy az ügyes üzleti érdek nem riadt vissza, hogy ezt az iga-zán művészi alkotást másik oldalon is ki-

kezdje. Úgyes suttogók hordták szét a pletykát, hogy a Töry- és Pogány-féle terv belső ki-képzésében már nem eléggé monumentális, viszont a színpadja technikailag a modern kö-vetelmények szerint kellőképp fel nem szerel-hető. Ez a felelőtlen pletyka ám csak a hozzá nem értők szeméibe hinthetett port. Mert az új Nemzeti Színház 1200 főt meghaladó befoga-dóképeséggel minden budapesti beszélő és nem zenés színház méretei fölé emelkedik s bátran veszi fel a versenyt Európa összes szín-házaival, kivéve a berlini Grosses Schauspiel-haus-t, ezt a színházzá átépített cirkuszt, ahonnan azonban már a salzburgi csodarabbi, Reinhardt is kiköltözött, mert az ötezrek szín-háza drámák és beszélő darabok előadására teljesen alkalmatlannak bizonyult. Nézőteré-vel tehát az új Nemzeti Színház európai vi-szonylatban is bátran állja a versenyt. Tech-nikai felkészültségében viszont Pogány hár-mas süllyeszthető — alternatív — színpad-konstrukciót tervezett, amely ma a színpadi rendezés szükségleteit nemcsak kielégíti, de túl is haladja. Egészében pedig az amphiteatrális klasszikus színház és középkori Rangtheater-ből szerencsésen összekomponált nézőtér és a legmodernebb rendezési igényeket kielégítő színpad olyan művészi harmóniába olvadt fel, ami arcpirítóan hallgattatja el az összes suttogó rágalimat s utalja őket át a kielégítet-

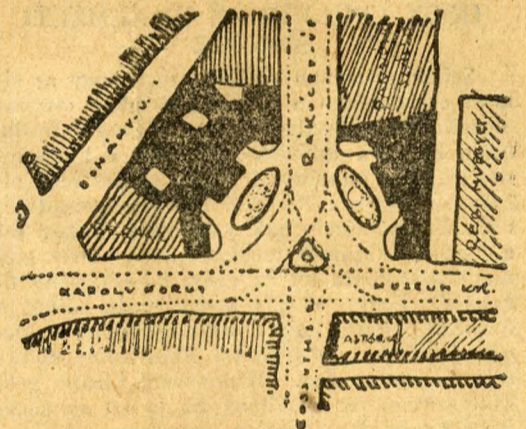

Padányi-Gulyás Jenő terve a Károlyi-kertben

Károlyi-uton emelkedő Orczy-házat sajátítsa ki az állam s az építkezést ott kezdje meg. Ám az 1923. évi pályázatokra a meghívott szakértők egyhangulag leszögezték, hogy „a kijelölt tel-ken a kívánt nagyságu Nemzeti Színház mindenképpen elfér”, viszont az építő bizottság megállapította, hogyha nem lenne a Grassal-kovich-féle telek, egyenesen keresni kellene egyet, amely mind fekvésileg, mind alkalmas-ság szempontjából, mind tradíciókat illetőleg hozzá hasonló tulajdonságokkal bír s végül a nagy keresés kedvező esetben is legfeljebb, ha a Múzeum-körut sarkán levő telket találhatná meg. A per tehát közel tízenöt esztendő óta tart. Míg végre most Rakovszky Iván, a Köz-munka Tanács elnöke vet véget a vitának, mintha csak fején találna a szöveget, mikor ka-rácsonyi cikkében kijelenti, hogy „a magyar Nemzeti Színház helye a Rákóczi-ut és a Mu-zeum-körut sarka. Puntum.”

ÖTLETGAZDASÁG VAGY TELEKSPEKULÁCIÓ?

Mégis, mikor a múlt év tavaszán az új Nemzeti Színház felépítésének kérdése ismét komoly stádiumba lépett, egyszerre, mintha a föld alól teremtek volna elő, szinte nap-nap után jelentkeztek új és újabb városépítők, építkezési szakértők, színház-esztéták, akik egymás után más és más terveket dobtak a közönség elé, mintha csak azt az érzést költe-gették volna benne, amely szerint nem feltét-lenül szükséges, hogy az új Nemzeti Színház a régi Nemzeti Színház helyére kerüljön és ha már a régi helyet mellőzhetik, éppen úgy mel-lőzhetik majd Pogány Mórícnak és Töry Emil-nek a törvényhozás által elfogadott Nemzeti Színház tervét. Minden félreismeret zseni ötlet-gazdaságát kipróbálta az új Nemzeti Színház-

Póka-Pivny Béla dr. terve a Rákóczi-ut megnyitásánál

len ambíciók s a hopponmaradt spekulációk szomorú birodalmába.

VÁROSKAPU A RÁKÓCZI-UT ELEJÉN

Az új Nemzeti Színház terve tehát minden igényt kielégít. Kielégületlenül csak azt az egyetlen kívánságot hagyja, amelyet a pályá-

M

indig

O

lesőbb

lesőbb

lesőbb

lesőbb

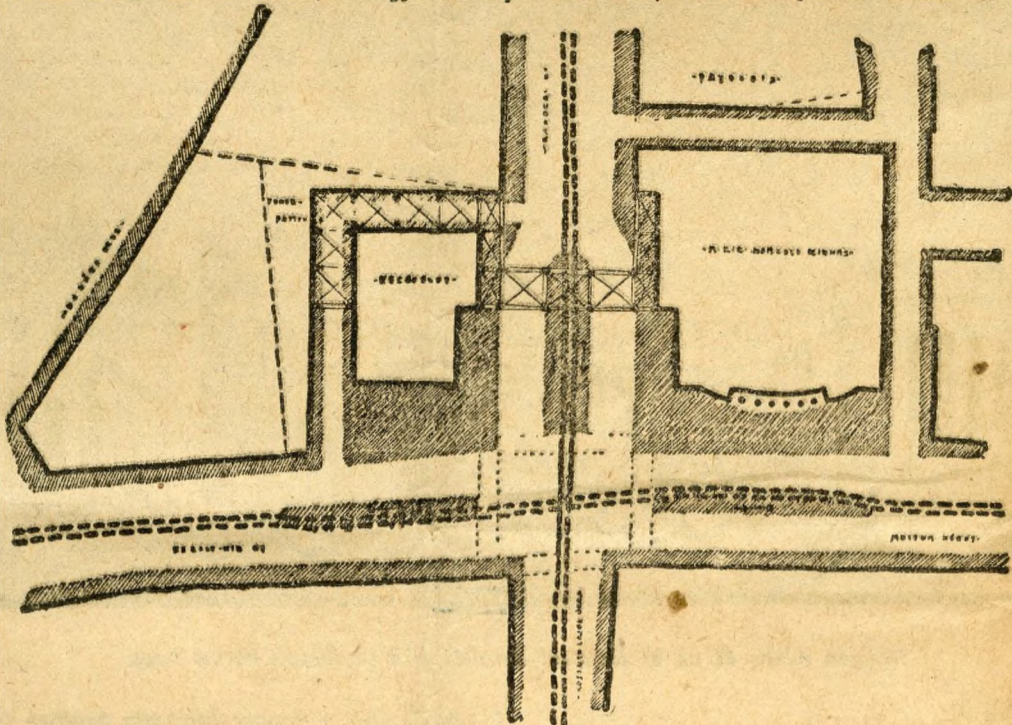
MAGYAR
DIVATCSARNOK

VII. RÁKÓCZI UT 74

zat annak idején nem is vetett fel és később Klebelsberg Kuno gróf kulturált érzelme állapította meg, hogy az új Nemzeti Színház felépítése megoldható a Kossuth Lajos-utca artiztikus befejezésének és a Rákóczi-ut művészi megnyitásának a problémáját is. Ezt a hiányt hidalja át artiztikus árkádokkal Rakovszky Iván terve, mikor Pogány Mór és Tóry Emil monumentálisan szép Nemzeti Színház tervét meghagyja, az Akadémia tulajdonába átszállt Vigyázó-teleken a Nemzeti Színházzal összhangban álló középület emelést s közöttük a Rákóczi-ut forgalma felett felépíti a három bolthajtású meglepő városkaput. Ez az át-hidalás művészi kiképzésével mind a Kossuth Lajos-utcat, mind a Rákóczi-ut artiztikusan választja szét s alkalmas, hogy az ilyenfajta építészeti emlékekben különben is szűkös főváros egyik látványossága legyen. De ez a három kapus boltív megoldhatja a közlekedés kérdését is, mert nincs az a villanyrendőr, aki a kocsiforgalmat hatásosabban választthatná szét, mint a háromszor ivelt főkapu. Az át-hidalás biztosítja, hogy a Vigyázó-telekre is a Nemzeti Színházzal harmonikus köz- vagy magánépület kerül, amely a Nemzeti Színházzal s annak színórpadlással kiemelkedésével versenyezve a felhőkarcok méretét ütheti meg, másrészt kiemelkedésével a város harmóniá-

jék. Magyar szólás-mondás hirdeti, hogy „Adj Uram Isten, de rögtön!” Ez a kivánság vonatkozik az új Nemzeti Színházra is. Induljon meg haladéktalanul a munka, nehogy a cen-

tenáriumi ünnepl hangulatába keserves könyvekkel állapítsa meg az ország, miért is muszáj el, hogy a nemzeti nyelv szent hajlékának felépítéséhez idejekorán hozzáfogjon.

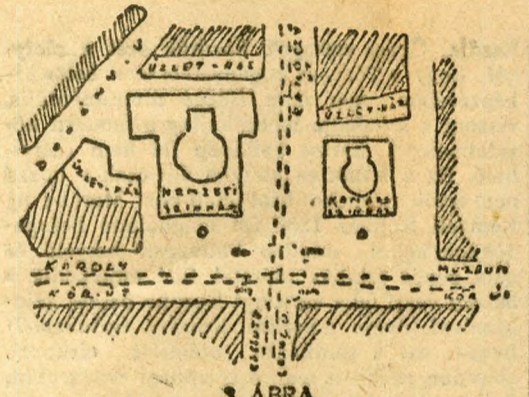
A diadalkapus terv alaprajza.

A Rákóczi-ut szélessége: 34 m., ebből 6-6 m. járda. A 22 m. széles utestől a villamos elfogtal körülbelül 6 m. szélességet. A zavartalan ut. est a vágányok két oldalán 7-7 m. Az árkádok alatt kiszélesedik az ut: 6-6, azaz 12 m.-rel, ezzel szemben ugyanott a peron-sziget ékelődik be, ami 12 m. széles. Az ívek alatt a pillérek közötti tiszta távolság 10 m., tehát kedvezőbb a helyzet, mint a Rákóczi-uton. A járműeknek ugyan előzni nem lehet, de a közeli utkeresztes miatt ez ugys lehetetlen. A Rákóczi-ut árkádok alatt a járda szélessége 6 m. Az át-hidalás után az ut 56 m. es térré szélesedik ki. Itt a kétoldali járdák 11 m.-re bővülnek. A középületek homlokzatát előtt 12-20 m.-ig változik a járda szélessége. A színház mögötti utca 12 m. széles, 150 m. hosszú 60 autó számára férőhellyel, továbbá garázros az egyetemi épületek között). A kisebbik középület mögötti utca 12 m. széles és 90 m. hosszú. Az egyes szigetperonok hosszúsága mind meghaladja a 45 m.-t, szélessége meg a három méter. A körutakon 10-10 m. a megálló járdaszíntjétől jobbra, balra a tiszta uton szélesség.

Az Akadémia telkének alapterülete: 1698 négyzetméter. Ezzel szemben az új középület alapterülete: 1307 négyzetméter lenne. A Fehér Hattyu-telek: 2100 négyzetméter, ennek megfelelően az újonnan beépítendő terület: 1910 négyzetméter.

Az Akadémia telke és a Fehér Hattyu-telek utcafrontja 120 m. volt és 156 m. lenne.

A színház előtti járdaterület 1270 négyzetméter, középület előtt járda 1060 négyzetméter, középületek körül és a tér összes járda felülete: 4917 négyzetméter. Két négyzetméterre öt embert számítva, több mint 12.000 ember befogadására képes. A tér egész területé: 8540 négyzetméter, 1810 négyzetméterrel nagyobb, mint az Oktogon-tér, másfelől akkora, mint a Calvin-tér.

S. ÁBRA

Pál Hugó terve a Rákóczi-ut elején

Ját nem sérti. A színház mögött húzódó kis utca s a szemközti felhőkarcoktól szegélyező sikátor bőségesen elég, hogy benne a színházi közönség távozásakor százhusz autó felsorakozzék. Kallka Péter szuggesztív rajza, melylyel Rakovszky Iván gondolatát vonalakra öntötte első pillanatra meggyőzhet mindenkit, hogy ez a mód nemcsak a Nemzeti Színház egyetlen helyes megoldását segíti diadalra, de városépítészeti szempontból is messze felül-mul minden tervet, ami az utolsó évek sorát a képzelet mélységéből felmerült.

CENTENNÁRIUMÁRA FEL KELL HOGY ÉPÜLJÖN AZ ÚJ NEMZETI SZÍNHÁZ

Sokak szemében szálkát szurt, hogy az elmúlt esztendőben a Nemzeti Színház megünnepelte fennállásának kilencvenéves évfordulóját, holott a jubilálás céljára a kilencvenéves szám az általános felfogás szerint nem alkalmas. Mégis a Nemzeti Színház igazgatójának, Hevesi Sándornak volt igaza, mikor ezt a csonka évszámot megünnepelte, mert mentőként hívta fel az egész közvélemény figyelmét, hogy *sürgős beavatkozás nélkül a Nemzeti Színház még a centennáriumot is idegen hajlékban, a fővárosi Népszínház épületében ünnepli meg.* Klebelsberg Kuno gróf kultuszminiszter méltányolta is ezt az aggodalmat s kezdeményezése nyomán az új Nemzeti Színház kérdése a megvalósítás stádiumába lépett. Most már kell is, hogy megvalósuljon. Klebelsberg Kuno gróf kultur reputációja és Hevesi Sándor művészi hite függ attól a körülménytől, hogy az új Nemzeti Színház felépítésének további késlekedését ne tőr-

Látogatás egy kórházban, ahol mindenki mosolyog

A vasutasok fillérnyi támogatás nélkül, saját anyagi erőforrásaikból építették fel hatalmas új gyógyintézetüket

A januári alkonyatban, közel a szuzmarás, megfagyott léthez, emberek botorkálnak egy szép épület felé, ahonnan nem szűrődik ki semmi zaj, csak csend és fényesség, mintha templom lenne.

A sötét szilhouettek arcára ráesik az ajtóban a lámpa sárgásfehér világossága. Betegek, akik gyógyulásért sietnek be a nagy kapun, reménységgel, hittel.

Mindegyik tudja, hogy legalább egy téglat is adott ehhez a kórházhoz és mindegyik érzi, hogy ebben az épületben olyan fogadtatásra talál, amilyent csak az otthon tud nyújtani.

A rendelés még mindig tart, pedig már öt óra elmúlt. Itt ugylászik az a fontos, van-e beteg. Az első impresszió, amiben minden belépőnek része van, nagyon kellemes. Ahova néz, mindenütt ragyogó tisztaság.

Most a rendelőintézetben vagyok, ez már meg volt a postásoknak tavaly is, ehhez építették hozzá a 140 ágys új kórházat.

Itt történik a betegek felvétele. Három ablak előtti férflak, nők, gyermekek állanak türelmesen. A nacionalájukat veszik fel. Gyorsan, percek alatt elintézik valamennyit, hogy megkezdhesék kezelésüket.

A régi betegek az előcsarnokban szép sorrendben számokat kapnak csupán, nem kell várniok, rögtön mehetnek az osztályra.

Pásztor Sándor igazgató-főorvossal járom az épületet és egyik ámulatból a másikba esem.

Naponta 1400 beteg fordul meg az intézetben. Mégis minden úgy megy, mint egy vasuti állomáson. Perenyi pontossággal, késés nélkül.

A földszinti jobbszárnyán van a hatalmas főfogószálya. Tökéletes, modern felszerelés, remek boxok, vetkőző helyiségek. Naponta 100-120 embernek javítják itt a tüdejét.

A gyerekbetegek részére közvetlen kívül bejárati kapu alól. Itt féltik a zsenge ifjúságot és vigyáznak rá.

Egy pillanatra leszaladunk a souterrainbe. Itt van a vizgyógyintézet. Nincs ez a szanatórium, amelyben különb hisco-therápiát berendezés lenne. Kád, fényfürdő és minden egyéb, ami szőhájóhet a gyógyításnál. Naponta több mint 120 ember kap itt kezelést.

Már az emeleten vagyunk. A folyosók az orvosi szobák előtt előszobákra szélesednek. Izléses, fehér fapadokkal, melyek mind tele vannak betegekkel. Senki sem idegeskedik, mindenké tudja, hogy sorra kerül hamarosan.

Mosolyog még az is, akinek nagy fájdalmat vannak. Ápolónők sürgnek-forognak mindenütt. Orvosok dolgoznak lankadallanul. Itt az az elv: Egy orvos — egy beteg. Megvalósították teljesen az individuális gyógyítást. Ez talán a vasutasok kórházának legnagyobb értéke. Ezért van szanatóriumú jelentősége.

Még a desztillált vizet is maguk készítik. Minden rendelésben olyan tökéletes a berendezés, amivel csak a legmodernebb klinikák dicsekedhetnek. A múltban olyan lámpa fut a mennyezeti síneken, amely nem vet árnyékot. Itt nem lehet baj operáció közben azért, mert nem jól lát az orvos. Itt mindent jól megcsináltak.

Elhaladunk a nőgyógyászati rendelő előtt. Ide olyan érzéssel jönnek a női betegek, mintha egy magánorvos otthoni rendelőjét keresnék fel. A berendezés és a diszkrétció a legkényesebb igényeket is kielégítheti.

A szemészet. Ez az osztály a legfontosabbak egyike. A jó szem a vasut fundamentuma. A szemükröző «kriptában» mozdonyvezetők, forgalmisták, vonatkísérők. A doktor a Wolkmann-féle mágnesi mutatja, amely acélárbakákat minden beavatkozás nélkül kivonza a szemből. A rendelésben büszkeséggel mutatják a hippermodern orvoskészülékeket.

Most már a börtöngyógyászat nagy birodalmában vagyunk. Minden beteg úgy kap itt kezelést, hogy senki nem tudja. Az egyes boxok szigoruan lepedőkkel elválasztva.

A fogászat is európai nivóju. Hatalmas, embonpionttal megáldott orvos itt a vezető, minden beteget más orvos kezel, laboránsnök segítene. Külön műhelyben öt-hat technikus remek műfogakat, egész fogsorokat, koronákat készít. Naponta 18-20 aranyfogat csinálnak és legalább négy műfogsort.

Kórtermek mellett visz az utunk. Gyönyörű, tiszta, egészséges szobák, két ágygal. Csend. A betegek mind mosolyogva fogadják az igazgató-főorvost, még azok is, akiket hat órával előlöt operáltak.

Közvetlen kapcsolatot van a rendelőintézet és az új kórház között. Az összekötő folyosón fel-tünnek a Szent Vince-rend jószágos apáci. Betegek szobák két, három, öt ágygal. Tisztaság. Az ágyak mellett mindenütt Telefon-Hirmondó. A betegek fájdalmát megnyihiti a muzsika, a fel-olvasások.

Minden traktusban négy modern fürdőszoba. Végig a folyosókon kellemes meleg. Itt nem lehet megfázni. A teakonyhák vitrinjeiben a leg-

szébb porcellánedények. Villanyra berendezett liften hozzák a párolgó, meleg ételket. Gondosan őrködnek rajta, hogy minden beteg jó meleg ételt kapjon.

Világos, kedves hall következik, izléses fehér garnitúrákkal. Benézünk egy betegszobába. Otta vannak benne.

— Mi a baja? — kérdem az egyikőtől.

— Vakbeles vagyok. A javulás útján.

A másik december 11-én esett keresztül egy súlyos gyomorműtéten. Már a rádiót hallgatja jókedvűen.

Minden emeleten van műtő. A folyosón egy fiatal nővel találkozunk. Halásan, mosolyogva vesz bucsut az igazgató főorvostól, akit rajongással vesz körül itt mindenki.

— Nagyon jól érzetem magam, köszönöm a jószágát — mondja a nő hálattal szívvvel. — Mindig szeretettel fogok az igazgató urra visszagondolni.

A szemleut során minden szobába bekukkantunk. Sehol még ilyen meglegedett, boldog betegeket nem látunk. Az egyik így szól:

— Bizony még otthon sem kapok olyan jó és olyan sokat enni, mint itt.

Két-három operáció van naponta. Az igazgató-főorvos kora reggeltől késő estig permanenciában. A legfőbb gondja az, hogy a betegek lelki-állapota jó legyen.

— A jó psziché sokat tesz — mondja —, fél gyógyulást jelent. Epp olyan gyógyításcsőz, mint a jó medecina.

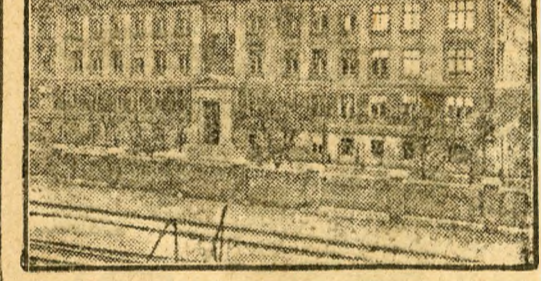
Tizenhat apáca vigyáz a rendre, sok világi ápolóval. A hatvankét betegszoba száznyolc beteg befogadására képes.

A hatalmas tanácsteremben még mindig ott a karácsonyfa. Itt szokták fogadni a betegek hozzátartozóikat. Ebben az egy helyiségben van megengedve a dohányzás. A szenvedélyes dohányosok még mankóval is elvánszorognak ide.

Már a nagy laboratóriumban vagyunk. Itt készülnek a Wassermann-vizsgálatok. Tökéletes a laboratórium berendezése. Az egyik szobában itt dolgozik Pertik tanár öreg szolgája, aki már ugy ért mindenhez, mintha maga is orvos volna.

A kórszöveti intézet berendezése is teljesen európai. Fagyasztószekrény, laboratórium rák megállapítására. Nem lehet elképzelni sem olyan orvostechnikai eszközt, ami itt hiányzik.

A Röntgen-intézet valódi látványosság. A vasutasok Röntgen-laboratóriuma a második helyen áll Magyarországon. Most terjeszkedik is. Négy új

szobát csatolnak a Röntgen-intézetnek, új gépekkel, új felszereléssel.

A kórháznak saját gégyára van. Naponta 600 kg. jeget csinálnak, elektromos kompresszióval.

Benézünk a gépházba is. A gépmester büszkén magyarázza, hogy az egész épületet gőzzel fűtik. Az összes csövekben 65 fokos melegvíz cirkulál.

A gyógyszerár öt teremből áll. Naponta 1400-1500 bejáró betegnek készítenek itt gyógyszerket. Van egy remek ortopédműhely, kitűnő gőzműsoda.

A konyha és a betegek kiszolgálása olyan, hogy tanulni jöhetnének ide a főváros összes kórházából. Tizenkétféle diétát készítenek a konyhában, az ételek — megkóstoltam őket — nagyszerűek, izletesek és ami a legfőbb — ugy szervirozák őket, hogy a betegek el vannak ragadtatva. Melegítő kocsikban viszik az ételket alpakka-edényben betegenként külön-külön tálatva a kórtermekbe, ahol már várják a kocsikat a jó apácák felmelegített porcellánányérokka. Így azután minden beteg élvezheti, kitűnő koszthoz jut. Negyven pere alatt 140 beteg megkapja az ebédjét, vagy vacsoráját. Nincs is panasza sohasem. Nagy előnye az itteni rendszernek az is, hogy egészen egyszerű emberek megtanulnak itt enni, rendesen késsel, villával bánd, kulturát szívnak magukba.

Huszonhat osztálya van a vasutasok kórházának, melyben több mint nyolevan orvos teljesít szolgálatot. Az új kórház, amely a magyar közegészségügyet jelentős lépéssel viszi előre, olyan szép alkotás, amely megérdemli, hogy félfelgyeljenek rá. Létrejöttében nagy érdeme van László Lászlónak, a MÁV általános igazgatási főosztálya vezetőjének, Vidra Gergely osztályfőnöknek, Táske Jenő főfelügyelőnek.

És az igazgató-főorvosnak, Pásztor Sándor dr.-nak, aki valóban emberfeletti munkával, szigorral és buzgalommal arra törekszik, hogy a vasutasok büszkéek legyenek erre a szanatóriumukra, mert nem kórház ez.

Nem is szanatórium. Otthon.

Mint tej és rózsza
olyan lesz az arca

3 perc alatt!

Próbálja ki ezt a módszert! Meg fogja látni, milyen gyorsan és egyszerűen szépül meg az arca. Nem kellene krémek! Szükségtelen félórásig tartó masszázás vagy kozmetikázás.

Egyszerűen néhány cseppet a pasterizált Leton arctejből szűsítimí archőben. Erre helyezi a megszokott pudert és azonnal olyan gyönyörű, sima és hamvas lesz az arca, mint a tej és rózsza.

A fonyvadt archőr életet kap, a fénylő orr, homlok matt lesz, az archőr hibái eltűnnek.

A Leton arctej a legnemesebb arcpólo anyagok kivonata. Nem szírozza, nem szárítja ki az archőrt. Teljesen ártalmatlan. Minden archőr részére alkalmas. Kellemes, behizelgő illata van. Hatása tartós, mert a Letonos arca helyezett pudert egész nap vagy egész éjjel folyamán nem perog le az archőről.

A Letonos arca helyezett pudert teljesen láthatatlan. Még a legjobb barátnője sem veszi észre, hogy puder van az arcan, olyan természetesen van a Letonos archőr.

Teljesen kísérletet a Leton arctejjel. Ha meg fogja látni, milyen csodálatosan szépül meg az arca pillanatok alatt a Letont nem fogja soha nélkülözni tudni.

Egy üveg Leton arctej, mely hosszú ideig tart, 2 pengő 40 fillér.

Kapható gyógyszárakban, drogeriákban és filtszer-tárakban. Ha valahol nem volna, úgy forduljon a Hurnia-Laboratóriumhoz, VII. Erzsébet-körút 56.